

Justitiedepartementet

Ju2023/01567

Yttrande över promemorian Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17)

Tingsrätten, som har granskat promemorian utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, lämnar följande synpunkter och kommentarer.

Allmänna synpunkter

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att förslaget i många avseenden, till exempel vad gäller förfarande, överensstämmer med tidigare lagstiftning där en persons rörelsefrihet begränsas. Tingsrätten finner dock att det finns anledning att skilja den föreslagna regleringen från till exempel reglerna om kontaktförbud och tillträdesförbud till idrottsarrangemang. Enligt förslaget ska vistelseförbud kunna meddelas på svagare underlag; det måste inte särskilt beaktas att personen tidigare gjort sig skyldig till brott eller brottslig verksamhet utan endast att detta kan befaras samt den som förbudet meddelas mot kommer att främja brottsligheten. Den omständigheten att det geografiska området där förbudet ska gälla inte begränsats i förslaget innebär också att det framstår som betydligt mer ingripande än till exempel ett tillträdesförbud till en butik eller badanläggning.

Rekvisiten för tillämpningen är allmänt hållna och det har till stor del överlämnats till rättstillämparen att bedöma hur förslaget ska tillämpas i praktiken. I avgörande delar, till exempel vad gäller avgränsningen av det geografiska området där förbudet ska gälla, finns inte mycket ledning att finna i utredningen.

Förfarandet

Utredningens förslag till förfarande är att åklagare ska meddela beslut efter anmälan från polis. Förbudet kommer därmed till domstolsprövning endast vid ett överklagande. Med hänsyn till vad som anförts ovan om hur pass ingripande ett beslut om vistelseförbud är och då det fattas på ett relativt svagt underlag kan det diskuteras om detta är en lämplig ordning. I vart fall framstår det inte som självklart att beslutet ska fattas av åklagare som första instans och inte domstol. Utredningen har inte presenterat vilka

överväganden som gjorts i detta avseende. Tingsrätten bedömer att ytterligare överväganden kan krävas.

Skyndsamhetskravet

Tingsrätten delar utredningens bedömning att handläggningen hos såväl åklagare som domstol bör ske skyndsamt. Enligt förslaget finns dock endast ett allmänt skyndsamhetskrav och vilka tidsfrister detta innebär i praktiken framgår inte av utredningens förslag. Tingsrätten bedömer att ytterligare överväganden avseende handläggningstiden kan vara önskvärt.

Effektivitet

Tingsrätten ifrågasätter inte behovet av åtgärder för att möta de utmaningar som gängkriminaliteten innebär men ställer sig tveksam till att förslaget kommer att vara effektivt i att uppnå detta syfte. Som framgår av utredningen består de kriminella gängerna av lösa sammansättningar med många olika personer som kan vara potentiella förövare och måltavlor. Det finns inte heller något specifikt geografiskt område som kan anses särskilt aktuellt för våldsdåden. Både de personer, liksom det geografiska område som kan bli aktuellt för ett vistelseförbud, framstår som svåra att förutse. För att ett vistelseförbud skulle kunna verka effektivt kan krävas att många personer och mycket stora geografiska områden omfattas av förbudet. Detta framstår inte som proportionerligt och stämmer inte heller överens med förslagets utformning.

Förslaget syftar också till att öka tryggheten i områden där gängens närvaro är särskilt påtaglig, till exempel genom öppen narkotikaförsäljning. Tingsrätten bedömer att ett vistelseförbud i detta syfte kan innebära en risk för att brottsligheten flyttar till andra geografiska platser liksom till platser som inte är allmänna, så som trappuppgångar.

Med hänsyn till förslagets ingripandegrad ställt mot den förväntade effektiviteten anser tingsrätten att förslaget inte framstår som proportionerligt.

I handläggningen av ärendet har deltagit tf. chefsrådmannen Anders Larsson och rådmannen Michael Mackiewicz. Tingsfiskalen Emma Bergström har föredragit.

Anders Larsson

Emma Bergström